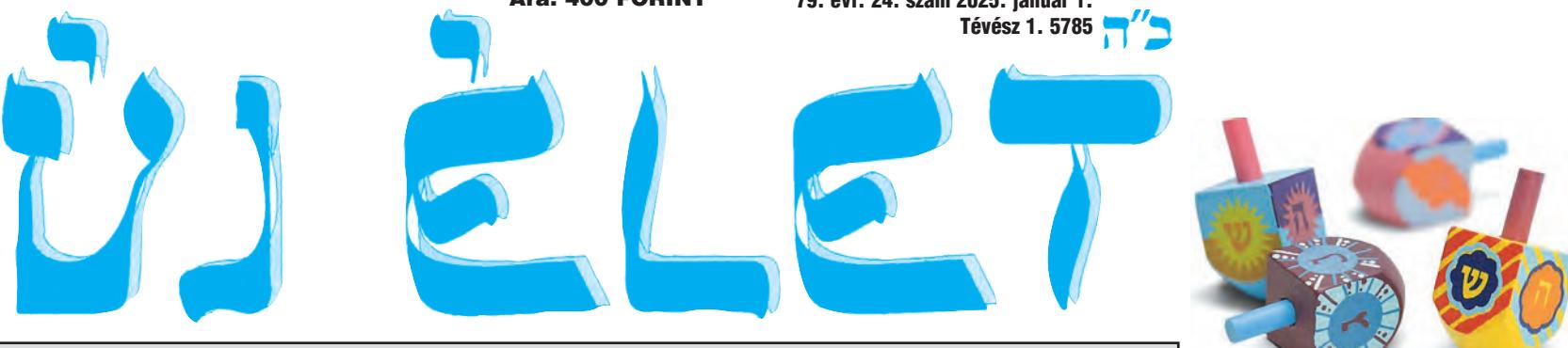

Ára: 400 FORINT

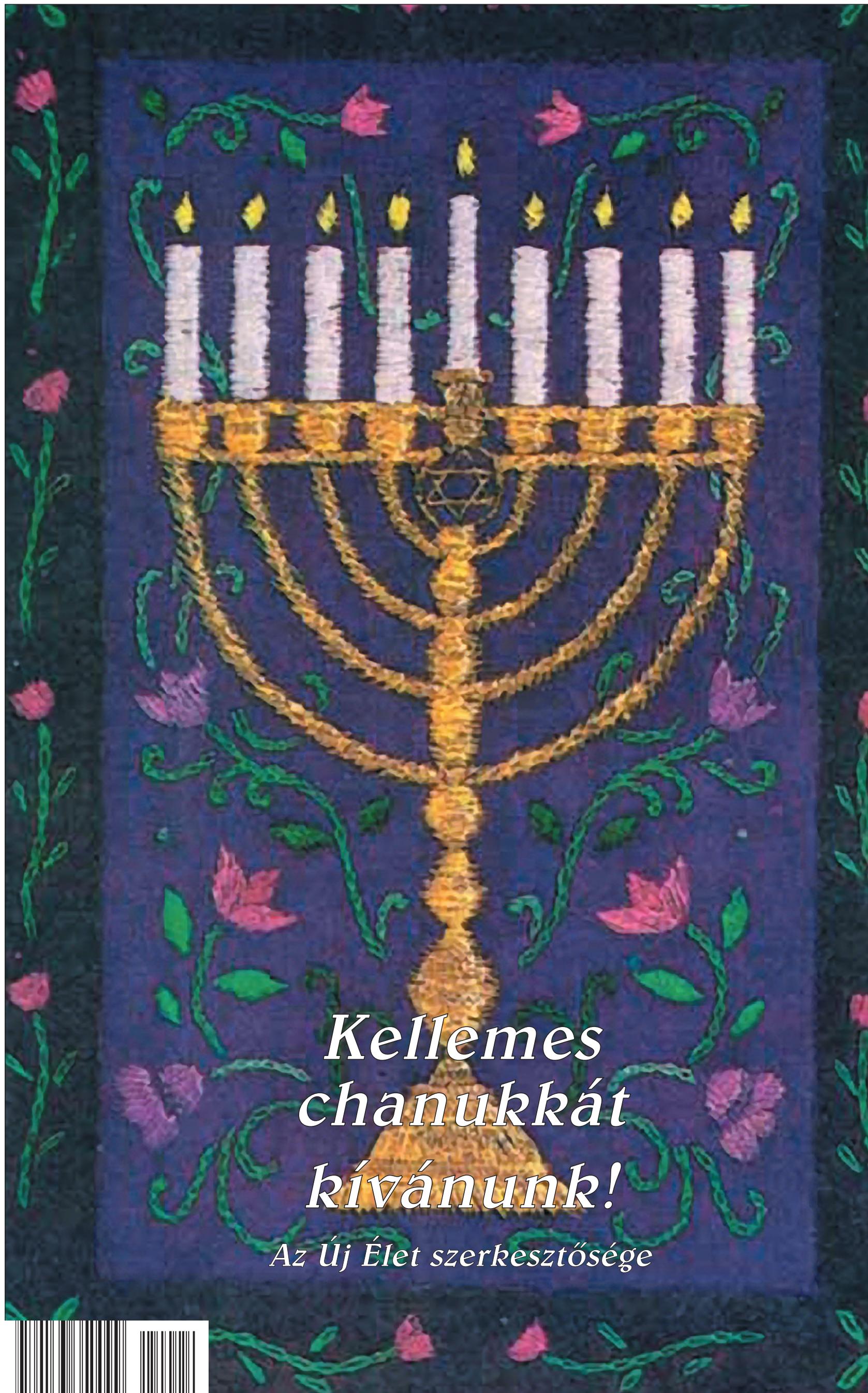
79. évf. 24. szám 2025. január 1.

Tévész 1. 5785

ה'ת

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Apró lángok fénye mellett

A hagyomány előírja, hogy a csodát nyilvánossá kell tenni. Hogy ezt ki hogyan teszi – magánügy. Mindaddig, míg az előző évek tanúsága szerint egyesek túlságosan is nyilvánossá tették, ami nem mindenki tetszésével találkozott. Akárcsak a karácsonnyal való „összeegyeztetése”... A gyertyagyűjtés legyen egy alkalom a családi együttlétre. Ritka alkalom. Próbáljuk meg! Kapcsoljuk ki egy órára a számítógépet, tévét, rádiót, mobilt, és kíséréljük meg, tudunk-e még beszélgetni. Ezekben az estéken például a makkabeusokról. Antiochusról. A szobor-istenek múlandóságáról. Színesítsek Sámaj és Hilel vitájával. Az utóbbi szerint 8-cal kezdjük, és így „lefelé”, a másik véleménye (ez az érvényes): 1-től 8-ig, „felfelé”. Beszélgettünk a „fény ünnepéről” abban a költői értelemben is, hogy ha egy gyertyáról egyre többet gyűjtünk meg, annak nemhogy csökkenne a fénye, de egyre nagyobb világosság lesz.

Beszéljünk arról, hogy nők is gyűjthetnek, ismételt kivételeként a szabálynak, miszerint az időhöz kötött micvák alól fel vannak mentve. Szólunk arról, hogy egy magyarázat szerint annyira fontos a nyilvánossá tétel, hogy ha valaki későn ér haza és a család már alszik, nem kell gyújtania.

Osszegezve: a chanukka szó avatást jelent. A megszentségtelenített Szentély felszabadítását, illetve újjáavatását. Ennek jegyében kívánunk valamennyi olvasónknak szimchát chanukkát!

Mi helyett trenderliztek őseink

A chanukka elmaradhatatlan keléke a trenderli nevű pörgettyű. De ha héber chanukkai gyerekadt hallasz, abban nem így hívják, mivel a héber neve szeviván.

A trenderlivel általában gyerekek játszanak, de sok felnőtt is szereti. Először is meg kell állapodni, hogy mivel játsszunk, lehet például babszemekkel, csokitallérrel, cukorkával, mogyorószemekkel... mindenki kap a kiválasztott valamiből 10 vagy 15 szemet, majd minden játékos betesz egyet középre. Ez lesz a bank. A pörgettyűnek négy oldala van, minden oldalán egy-egy betű. A játékosok pörgetnek, majd a pörgettyű megáll, és valamelyik oldalára esik. A felül lévő betű dönti el, hogy a játékos mit csináljon, nyer a banktól, vagy bead a bankba, esetleg semmi nem történik és jön a következő játékos. A betűk jelentése itt a játéknál:

Nun – a következő játékos jön (= semmi)

Gimel – a játékos a bank összes „péntét” megkapja (= minden)

Hé – a játékos a bank fele „péntét” kapja (= fél)

Sin – a játékos betesz egy vagy két szem tallért (= berak)

Akkor van vége a játéknak, amikor minden az egyik játékoshoz kerül.

A négy betűnek egyébként összeolvasott jelentése is van. Nész Gádol Hájá Sám, vagyis „nagy csoda történt ott”. Izraelben sin betű helyett egy pé található a negyedik oldalon, hiszen a csoda Izraelben, tehát onnan nézve nem ott, hanem itt történt: Nész Gádol Hájá Po, tehát „nagy csoda történt itt”.

Olyan történet is létezik, mely szerint a trenderli nem mindig a gyerekek játékszere volt. Amikor a görögök megtiltották, hogy a zsidók szabadon olvashassák a tórtá, a tórtá tanulók barlangokba húzódtak, és a kintre állított órszem jelezte, ha görögök közelednek. Amikor a görög katonák beléptek a barlangba, már csak azt láthatták, hogy néhány zsidó egy kis pörgettyűvel játszik éppen, a tanulásnak, a tóratekercsek már nyoma sem volt.

9 770133 350099

24024

Izraeli külügymintiszter: Nagyra értékelem a Mazsihisz Izrael és Netanjahu elnök melletti kiállását

A Mazsihisz elnöke, prof. dr. Grósz Andor aktív diplomáciai kapcsolatban áll Izrael Állam új külügymintizerével, Gideon Mose Szaárral, aki nagyra érté-

kelte a Mazsihisz Izrael és Netanjahu elnök melletti kiállását.

Gideon Mose Szaár és prof. dr. Grósz Andor idén februárban talál-

A kép az idei februári találkozón készült Izraelben

Hitközségi Hírek

Zugló

Imádkozni és emlékezni vágyók népes csoportja töltötte meg a zuglói zsinagógát Vájécé szombatján. Néhai Fekete Endréne – vagy ahogyan sokan ismerték, Fekete Éva – Jánosztájére gyűlték össze a körzet hívei és az elhunyt csalátagjai, barátai. Az imádkozást Szilágyi László, az OR-ZSE előimádkozó szakának hallgatója kezdte, és Kardos László főkantor mellett lehetőséget kapott Streit Ruben is, a kile egyik legfiatalabb tagja, a Scheiber-gimnázium diákja. A tóraolvasás közben Kardos Péter főrabbi az elhunyhoz méltó szavakkal méltánya Fekete Éva hagyománytiszteletét, aki majd negyedszázadon keresztül volt a Szeretetkórház és a Laky Konyha vallási felügyelője és 1962-től a körzet tagja. Az istentisztelet után a család gazdag kiduson láttá vendégekkel a megjelenteket. Külön köszönet illeti dr. Róna Iván elnököt, akinek segítsége nélkül nem jött volna létre ez a megemlékezés.

Nagy Fuvaros

December 29-én (vasárnap) chanukai ünnepséget rendezünk a Nagy Fuvaros utcai zsinagógában a délután 4-kor kezdődő imádkozás után, 5 órai kezettel. Előadóművészek is fellépnek, a jelenlévőket frissen sült fánkkal vendégezzük meg. minden hittestvérünket és családját szívesen látjuk!

Gerő Judit és Reich Tamás szeretettel és tisztelettel meghívja Önt és valamennyi érdeklődőt a hanukai gyertyagyújtásra, a fény ünnepére Budakeszire, az Erkel Ferenc Művelődési Központ melletti közösségi térrére.

A gyertyagyújtást a következő időpontokban kezdjük:

1. nap, december 25.	16:30
2. nap, december 26.	16:30
3. nap, december 27.	14:00
4. nap, december 28.	17:00
5. nap, december 29.	16:30
6. nap, december 30.	16:30
7. nap, december 31.	-----
8. nap, január 1.	16:30

A gyertyákat nap mint nap neves rabbik, lelkészek és zsidó közéleti személyiségek gyújtják meg.

Az eseményt a Budakörnyéki Televízió naponta élőben közvetítí.

<https://www.facebook.com/budakornyekeity>

között első alkalommal személyesen, már ekkor nyilvánvalóvá vált, hogy a zsidó diaszpóra nagyon közel áll az izraeli politikus szívéhez.

A két vezető novemberi levélváltásából pedig az is kiderült, hogy az újonnan kinevezett izraeli külügymintiszter egyik fő küldetése – részben a Mazsihisz elnökével folytatott beszélgetések és levélváltások alapján –, hogy erősíteni kívánja Izrael és a diaszpóra-zsidóság közötti kapcsolatokat, és határozottan kiáll az antiszemizmus és a zsidó minden nap megélesét fenyegető veszélyek ellen.

A novemberben kinevezett külügymintiszter a Mazsihisz elnökével folytatott személyes levelezésben kiifejtette, egy olyan helyzetben lép ebbe a pozícióba, amikor hazája több fronton is háborút vív, és 101 honfittársát a mai napig túszként tartják fogva Gázában. Levelében leírja, hogy véleménye szerint kizárolág csakis a szélsőségek legyőzésével lesz képes Izrael stabilizálni a térséget.

Hangsúlyozta, hogy mennyire nagyra értékeli a Mazsihisz kiállását abban a helyzetben, amikor a Nemzetközi Büntető bíróság elfogatóprancsot adott ki a Közel-Kelel egyetlen demokratikus államának miniszterelnöke és védelmi minisztere ellen. „Ebben a tekintetben Orbán Viktor miniszterelnök úr elutasító válasza erre a felháborító döntésre egyértelműen jelzi Magyarország Izrael iránti támogatását, és a két ország közötti szoros barátságát is” – fogalmazott prof. dr. Grósz Andornak írt levelében.

Grósz Andor: Debrecenben él és virágzik a zsidó közösség

A holokauszt 80. évfordulójához kapcsolódva szervezett megemlékezést a Debreceni Zsidó Hitközség, melyen Papp László polgármester, prof. dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke, Horovitz Tamás, a debreceni hitközség elnöke mellett a történelmi egyházak képviselői álltak ki a zsidógyűlölet ellen. A Debreceni Csokonai Nemzeti Színházban megtartott eseményen Gerendás Péter zenészéről, előadóművészről, Somogyi-Tóth Dániel vezényletével a Kodály Filharmonikusok és Kelemen Gáspár hegedűművész adott emlékkoncertet.

„Debrecen vezetése védi az emberi méltóságot, erősíti a közösségeket, biztosítja a vallásszabadságot, és támogatja a magyar zsidóságot kulturális idénítésának megőrzésében és megerősítésében. A mai nap a fogadalomtétel napja is egyben. Debrecenben zéró tolerancia van az antiszemizmussal szemben. Ez egy szívünk ből fakadó parancs. Nekünk ez így természetes. És amíg jómagam és az általam irányított közösségek vezeti ezt a várost, ez így is marad” – hangsúlyozta Papp László polgármester.

Prof. dr. Grósz

Andor elmondta, a mai debreceni zsidóság létszáma kevesebb mint tizede a háború előttinek. De a megmaradt közös-

ségek feladata, hogy továbbvigyék az elődöktől örökolt értékeket. Debrecenről szólva kiemelte: „Más vidéki településektől eltérően itt él és virágzik a zsidó közösség. Ez része annak a jelensének, amelyet ma sokan az itthoni zsidó reneszánsznak neveznek. Erről is szólnunk kell, és ezt is be kell mutatnunk a pusztulás mellett: az életet, a zsidó életet, a zsidó hagyományokat és a kultúra minden gazdagságát.”

Csepreghy Nándor, az Építési és Közlekedési Minisztérium miniszterhelyettese elmondta, Magyarország olyan biztonságos országa Európanak, amely védelmet kínál a zsidó közösségeknek. A kormány többek között támogatja a Mazsihisz Szeretetkórház felújítását, és támogatja az Országos Rabbi Képző – Zsidó Egyetemet is. „Egy olyan kormány képviseletében állhatnak ma itt és hajthatnak fejet a sorsuktól és életükön megfosztott honfitársaink említő előtt is, amely nemcsak védelmet kínál a zsidó közösségeknek, de támogatást is ahhoz, hogy ez a közösség gyarapodjon, erősödjön.”

„Múltról emlékezünk és jövőt építünk egy olyan országban, ahol békében élhetünk, miközben Európa-szerte erősödik az antiszemizmus” – fogalmazott Horovitz Tamás, a debreceni hitközség elnöke. „A holokauszt-emlékév eredményeként szeretnénk, ha a fiatalabb generációk tanulnának a történelemből, és együtt, közösen, együttműködve, párbeszéddel építenek a jövőnköt, és az értelmetlen háború, terrorizmus mindenütt véget érne.”

A programon helyi és országos alapítványok és történelmi egyházak képviselői is megemlékeztek a vészkorszakról. Az este művészeti produkciókkal ért véget.

Fotó: Dehír.hu

Interjú Salusinszky Andrással, a BZSH Külkereskedelmi Technikum igazgatójával

diákjainkat abban, hogy technikumi tudásukat beszámítsák a felsőkötati képzésbe.

Hogyan látja a szakképzési rendszer átalakulásának hatásait az iskolára?

A szakképzési rendszer átalakulása néhány területen nehézségeket hozott, például az érettségi utáni nappali tanulók létszámának átmenneti csökkenését, de erre számítottunk. Ugyanakkor meggyőződésem, hogy a nappalis létszám 2025-re helyreáll. Az államilag finanszírozott felsőoktatási helyek csökkenése mellett az iskolánk továbbra is biztos pont marad, hiszen két szakma megújulása továbbra is ingyenes.

Mit tart a legnagyobb eredménynek a 2024-es évben?

Nagy büszkeséggel tölt el, hogy a tanulóink matematika és szövegértési képességek terén az országos technikumi átlagnál 13%-kal jobban teljesítettek. Az ágazati alapvizsgákon 100%-os sikereséget értünk el, és a versenyeken, például a Szakma Sztáron vagy a MoneySim ViaDalon is kiválóan szerepeltünk. Ezek az eredmények közösséggünk, tanulóink és kollégáink elkötelezettségének köszönhetők.

Mit üzenne a technikum közösségeknek?

Hálás vagyok mindenkinak, aki a közösségg része. Sikereinket az elszántás, a kitartás és a megújulás képessége hozza el. Ez a titkunk. Jó érzés látni, hogy tanárihálynak nincs, és minden kollégának fontos része ennek a csapatnak. Hiszek abban, hogy a közös munkánkkal tovább építjük a technikum sikerét. Aki szeretné új kihívásokkal szembeszíníteni, kértem, jelezze – minden segítő kérésre szükség van!

1. nap, december 25. 16:30
2. nap, december 26. 16:30
3. nap, december 27. 14:00
4. nap, december 28. 17:00
5. nap, december 29. 16:30
6. nap, december 30. 16:30
7. nap, december 31. -----
8. nap, január 1. 16:30

A gyertyákat nap mint nap neves rabbik, lelkészek és zsidó közéleti személyiségek gyújtják meg.

Az eseményt a Budakörnyéki Televízió naponta élőben közvetítí.

<https://www.facebook.com/budakornyekeity>

E m l é k o l d a l

GIORA SHARON FÓKÁNTOR

Koporsó garanciával

Ebben a kis sorozatban a vallási élet néhány eseményének megünnepléséről írtam, ahogy itt, az Ujvárigban szokás. Vannak hasonlatosságok, de zömmel különbségeket tapasztalhatunk az európai és az amerikai szokások között. Ismételten megjegyzem, hogy az ortodox ritusú hitközségekben, az ortodoxiához tartozó családokban a szertartások és az ünneplés nagyon hasonlít, sokszor teljesen megegyezik azzal, amit Európában ismerünk.

Írtam a bár micvákról és az esküvőkről, most pedig a temetésekéről fogok szólni. Sókar talán különösnek tartják, és azt kérdik: mi lehet egy zsidó temetés esetében más, mint a megszokott, hagyományos megoldás? Aki ezt kérdezi, az bizonyára meglepődik majd olvasás közben.

A hagyományos konzervatív köözösségekben a temetés szertartása, a gyászhét kötelezettségei és a további vallási előírások szinte szóról szóra megegyeznek az általunk is ismert gyakorlattal. Ezekben a köözösségekben fennáll a halott mellett virrasztás szabálya. Ugyancsak pontosan követi a hagyományt a tahara, azaz a mosdatás és öltözötetés rituális formája. A tradiciókhoz ragaszkodó családok a szabályoknak megfelelő koporsónan temették el szeretteket, azaz az egyszerű, minden díszítés és szegek nélküli koporsónban. A temetés szertartása is nagyból követi az általunk ismert formát. Különbség csupán annyiban lehet, hogy a szertartás elején melyik zsoltár hangzik el. Egyébként ebben a tekintetben a magyarországi gyakorlatban is volt/van némi szabadsága a kántornak. Van, aki az Adosem ma adamot, más a Sivitit vagy egyéb zsoltárszöveget választ. Én gyakran énnek a 116. zsoltárból vett Suvi nafsi szövegrészét, de nem ritka, amikor a 121. zsoltár szavaival veszi kezdetét a temetés: ESZA EJNAJ EL HEHARIM, MEAJIN JAVO EZRI – A hegyek felé fordítom tekintetemet, honnan jön a segítségem?

Iszraelben az Atyák bölcs mondásai 111. fejezetéből az Akkavjo ben mahalalel omer kezdetű részt mondják a temetési szertartás elején: DA MEAJIN BAATA ULEAN ATA HOLECH, VELIFNEJ MI ATA ATID LITEN DIN VECHEBON – Tudd, hogy honnan jöttél, hová mész, és ki előtt adsz majd számot tetteidről...

Eddig többé-kevésbé a megszokott hasonlóságokról írtam, most pedig a különbségekről szólók!

Szinte minden városban, gyakran minden közösségen belül működik Chevra Kadisa, mivel a legtöbb templomnak saját temetője van, melynek fenntartásáról és használataról maga gondoskodik. A különböző beállítottságú hitközségek a maguk vallási elvei és a rabbijuk irányában.

nyítása szerint működtetik a Chevrát. A kevésbé hagyományos körökben jelentkeznek a különbségek, hiszen van, ahol nem kötelező az egyszerű fakoporsó, sem a fehér gyolcs halotti ruha (tachrichim). A festett, gyalult, szépen díszített és kidolgozott, nemes fából vagy ércből készült koporsók használata elterjedt. Az is gyakori, hogy az elhunytat a szívesen viselt civil ruhájában temetik el.

A vállalatok garanciával árusítják a koporsókat, melyek ára sok ezer dollárra is rúghat. A garancialevélben kifejtik: a vállalat vagy az üzem mondjuk 25 évi jótállást vállal, hogy addig a koporsó makulátlan állapotban maradjon, sőt, van olyan koporsó is, melynek a belső oldala üveg. Ebből a lezáráskor kiszívják a levegőt, ezzel garantálják, hogy a test változatlan állapotban marad. Vanak sokan, akik ezt a garanciát igénybe is veszik, de szeretnének én azt látni, aki a jótállás milyensége-nek utána is néz, vagyis kiásatja a földből és megnézi, hogy a koporsó vajon valóban úgy „működött-e”, ahogyan ígérték. Erre tudomásom szerint még nem volt példa.

A szertartásnál gyakori a zenei kísérő és/vagy aláfestés. A virág jele minden napossá vált, de sajnos egyre jobban terjed az a semmiképpen nem zsidó szokás is, hogy a temetés előtt vizítációt, azaz megtérintést tartanak.

Számomra a legnehezebb megszokható az volt (és a mai napig is az), hogy a lékgör nem egy temetés hangulatát tükrözi. A szertartás kezdet előtt gyakran hatalmas ricsaj, beszélgetés van a ravatalzóban. Bejön a rabbi és/vagy a kántor, szeretné elkezdeni a szertartást, de sokszor percekig kell várni, amíg sikerül a „gyászoló gyülekezetet” rávenni, hogy üljön le és maradjon csendben. Amikor pedig már éppen kezdenénk (vagy már elkezdünk), szinte minden alkalommal megszólal valakinak a mobiltelefonja. Jobb esetben az illető közel ül az ajtóhoz és azonnal kisiet, de van, amikor a sor közepén ülő hölggyel az illető, aki a telefonját a retiküljében tartja, és a nagy izgalom közepette nem találja.

A szertartás vagy egy zsoltárral, kántorénekkel, vagy zenével kezdődik, majd a rabbi egy (általában angol nyelvű) imát olvas fel, esetenként egy alkalomhoz illő verset. Ezután jön a gyászbeszéd, amely jó esetben igencsak emlékezetet az Európában és minden zsidó közösségen belül szokásos búcsúztatóra. Az elhunyt érdemeinek felsorolása, családjához, barátaihoz fűződő kapcsolata, életútjának ismertetése teszi ki a nagy részét.

Nem minden esetben, de igen gyakran előfordul, hogy csalátagok, rokonok, barátok is mondanak beszédet. Szerencsés esetben ebből csak

egy vagy kettő van, de nem ritka, hogy négyen, ötön is beszélnek. Persze itt amatőr „szónokokról” van szó, tehát a második beszéd után már szinte minden ugyanaz, és ezt a szónok meg is jegyzi: „mint ezt előttem XY is mondotta”. Ezekben a beszédekben a „szónokok” felemlíti a maguk emlékeit az elhunytal kapcsolatosan. Igen gyakran vidám, vicces esetek is szóba kerülnek, amin a közönség jókat derül. Nem ritka, hogy már szinte kabaréban érzel magam, mert az egyik felszólaló túl akarja licitálni a másikat, és egyre kevésbé odavaló, az alkalomhoz egyre inkább nem illő hangulat alakul ki.

Miután a beszédek elhangzottak, a kántor (vagy a rabbi) a Kép molé ráchámmal imát recitálja. Érdekes volt számonra megfigyelni, hogy az igencsak fellazult hangulat egy pillanat alatt komolyra fordul, amikor ez az ima megszólal. Hogy miért, azt nem tudom, de mindenekre jó, hogy így van.

A másik manapság dívó szokás, amit nem tudok elfogadni, a temetés utáni vigasztaló étkezés és a siva kezdetének a formája. Ennek megvan (illetve, ha betartanák, meglegne) a maga szép és komoly jelenősége. A gyászolók leülnek, és a többieknél hagyományos módon éltet juttatnak nekik. Szerény és egyszerű ételt (egy falatnyi kenyeres, valamint hamuval megszort keménytőjást), a vallási előírások szerint. Ennek szimbolikus és tényleges jelentősége van. Ha a család megkérdezi a rabbit vagy a kántort, akkor erről felvilágosítjuk őket, kihangsúlyozzuk, hogy szeszes italnak és sok más egyébnek ott nincs helye. Sajnos sok helyen egészen másképp zajlik ez. Valóságos halotti tort rendeznek. Nem is szólva a szeszes italokról, sok esetben a feltállt ételek nem felelnek meg a kóseriségi követelményeknek. Nem részletezném, hogy milyen eledekkel találkoztam már. A lékgör egy koktélpárti hangulatára emlékezhet. Az esetek egy részében a gyászolók fel kell szólítani (netán erőltetni kell), hogy üljenek le. A többiek harsányan tárgyalják az ingatlankárat és azt, hogy tegnap este meleg vendéglőben vacsorázta. Szóba kerülnek az aktuális sportesemények és egyéb „idevágó” témaik.

A gyász (persze leszámítva a hagyományokhoz ragaszkodó zsidó családokat) addig tart, amíg a család akarja. Vannak, akik kívánják, hogy a lakásukon legyen naponta minján, de vannak, akik ezt csak az első két-három napban, esetleg csupán a temetés után igénylik. Vannak, akik sivát ülnek, de vannak, akik nem. Vannak, akik harminc napon át halachikus módon tartják a gyászt, de vannak, akiknél ez csupán az első hétnapra terjed ki. Van, aki 11 hónapon át naponta eljár a templomba kádist mondani, de van, aki ezt csak az első hónapban, esetleg csak az első héten teszi, utána pedig hetenként egyszer, általában szábjáték.

Szabadjon hozzátemm, hogy azért nem minden temetés, gyászhábeli együttlét zajlik ilyen formában. Ebben az írásban én a végleteket is bemutattam, felsoroltam. Vannak, és nem is kevés, aki méltósággal, kegyelettel gyászolnak, úgy a temetési szertartás, mint az azt követő gyász időszaka ezeket az érzések tükrözi. Sókar a régen, még a szülői háznál látott szokások emlékét kívánják felidézni, mások a valási vezetőjük tanácsai szerint próbálják az előírásoknak megfelelő gyakorlatot érvényesíteni.

A magamfajta európai ember, aki a hagyományos liturgián, rituálén nőtt föl, bizony sokszor nehezen illeszkedik bele a tradióktól már igen távolra rugaszkodott szokásokba.

(2011)

Gasztrojudaizmus

Egyedülálló kezdeményezésbe fogtak a Frankel Leó úti zsidó közösség tagjai. Hatvanan egyszerre kezdték fogykúrába.

Verő Tamás rabbi lépett elsőként a mérlegre, őt követte a kile többi tagja, s ezzel az első mérressel hivatalosan is megkezdődött az együtt fogyas.

Verő Tamás bevallotta: jelenleg bizony százkilenc kilő. Egy hónapon keresztül próbál minél nagyobb súlytól megszabadulni, s erre biztatja a többieket is.

Az időpont nem véletlen, ebben az egy hónapos időszakban a zsidó újévig a hitünk szerint lelkileg megtisztulunk. Ehhez kapcsolódik a testi megtisztulás is, amit egy huszonöt órás böjt követ majd – magyarázta. – A fogykúrához a közösségből legalább hatvanan csatlakoztak. A cél nemes, hiszen egy névtelen adományozó minden egyes leadott kilő után ezer forintot ajánlott fel a zsinagógának.

Nincsen közös módszerünk, mindenire rábízzuk, hogy milyen módon és mennyit szeretne fogyni. Minél eredményesebb, annál többet tesz a közösségről, és persze magáért – tette hozzá a rabbi, aki az egy hónap alatt diétába kezd, és rendszeresen fut majd a Margit-szigeten. Az időszak lejáratával újra mérlegre állnak majd, és akkor elválik, kinek mennyire volt sikeres a fogykúra.

G. J. / Borsonline.hu nyomán

György Endre, János Sándor és Vihar Béla írásai
Lévai Jenő: Érdekes részletek a Nuvak pererről

Chanukkai Hacsek és Sajó

Hacsek: Szimchesz hanüke, szimchesz hanüke!

Sajó: Szimchesz hanüke, boldog karácsonyt!

Hacsek: Tudom, Sajókám. Maga vegyes házas, az idén megint itt az eldorádójuk!

Sajó: Eldorádó... Nálunk ez semmilyen zavar nincs!

Hacsek: Azt persze irigylem, hogy maguknál sokkal világosabb van ilyenkor...

Sajó: Téved! Én vigyázok arra, ahogy a jesiveban tanultam, hogy semmilyen keveredés ne legyen. Egyik szobában a menőra, a másikban áll a karácsonya!

Hacsek: És a gyerek? Ő hol áll?

Sajó: Na látja, ez jó kérdés! De én ezt is megoldom!

Hacsek: ???

Sajó: Elmesélem neki, hogy nálunk, zsidóknál is este jön be az ünnep. A Moajz című a Mennyből az angyal héber fordítása, csak azért van más daláma, hogy a szöveg kijöjjön! A Mikulással nincs probléma, ő szakállas, és megmondom a fiannak, hogy a pajzsát azért nem látja, mert a ful mögé gyűri!

Hacsek: Tehát a gyerekekkel semmi probléma?

Sajó: Apróságok azért vannak!

Hacsek: ???

Sajó: Amikor elvittem szükszkr a zsinagóbába, meglátta a lülevet, és hangsosan felkiáltott: Mekkora virágcs, papa! Kicsit restelkedtem a többiek előtt...

Hacsek: Hát ez még elmegy!

Sajó: De várjon! Amikor a kajhénok felkészültek a duchenolásra, a cipőjüket levették, a fiam hangsos megkérdezte: Apu, azért vették le, hogy a Mikulás beletegyen valamit???

Hacsek: Háááá... Nem irigylem, Sajó! Ennél már a felchabadulás is jobb!

Sajó: Már megint kezdi?

Hacsek: Nem kezdem. Folytatatom. Már Keszhely is elesett! De Isten nem bottal ver! Egyikük már börtönben van!

Sajó: Mit követett el?

Hacsek: Semmit, csak bejár, és héberül tanítja a rabokat!

Sajó: Miért kell héberül tudni a raboknak?

Hacsek: Mert jiddisül már tudnak. Szajré, hippis, kóser, mamzer, smasszer stb.

Sajó: Hallgatva magát, nem tudom, melyikünk a hüvelyeb. Na jó, hát akkor jó ünnepet!

Zév

(2011)

Nyilasok Auschwitzban!

Egy rövid közlés a Népszabadság 2011. október 20-i számában elindította bennem az életem jelentős történelmi eseményeire való emlékezést.

Személyes életem fontos eseménye az idők múltával elhalványodnak bennem. Talán azért, mert a történelmi események, évfordulók meghatározottak személyes-privát életem alakulását is.

1944. március 19-én a németek megszállták Magyarországot. Véget ért a gyermek- és serdülőkorom. 1944. október 15-én Szálasi Ferenc vezetével a nyilasok átvették a hatalmat Horthy Miklóstól.

1944. november 16-án már több ezer társammal a híres-hírhedt KISOK-pályáról a magyar rendőrök és nyilasok kíséretében indultunk az ismeretlen felé. Szerencsém volt, én Budapesten maradtam. 1945. január 18-án felszabadultunk. Éltem, de nem örültem az életnek, mert elvezettettem apám, és ezzel a fiatalsgáom is véget ért.

Felnőtt váltam anélkül, hogy fiatal lettem volna.

Egyéni életem tulajdonképpen sikeresnek mondható. Dolgoztam, tanultam, diplomát szereztem, férjhez mentem. Sok jó barátot szereztem, és kevés ellenséget tudhatok magamnak. Eddig azt hittem, hogy az életem végén már nem érhet semmi meglepetést, váratlan eseményt.

Tévedtem! 2011. október 16-án 50-60 fős magyar csoport utazott Auschwitzba. Nem azért mentek, hogy megemlékezzenek a több millió meggylkolt gyermekről, fiatalról és általában az emberekről, hanem azért, hogy megbecstelenítések emléküket, hogy magukra vegyék a horogkeresztes láncot, lobogtassák az árpádsávos zászlót és éltezzék azokat, aki olyan mérhetetlenül sok embert elpusztítottak. „Többet kellett volna” – mondta vagy gondolták.

Könyvtári Esték: Kácsor Zsolt

Az OR-ZSE programsorozata, a Könyvtári Esték keretében **Veiszer Alinda** beszélget meghívott írókkal a zsidó irodalom meghatározhatóságáról, illetve meghatározhatatlanságáról.

Ezúttal **Kácsor Zsolt** író, műfordító, újságíró volt a vendég, aki eddig megjelent hat regénye közül több is tartalmaz zsidó vonatkozásokat. A személyes hangvételű beszélgetés során először az identitás mint az ember önértelmezése került szóba. Veiszer Alinda kérdésére válaszolva a szerző elmondta, hogy számára a hagyomány-hit-közösség hármasából a közösség a legfontosabb: „zsidónak lenni nem lehet egyedül”, fogalmazott.

Innen a zsidó irodalomra terelődött a szó, s a bibliai exegézis kapcsán az író kifejtette, hogy véleménye szerint „elválasztatlan egymástól minden zsidó szellemi teljesítmény”, mely elképzelés ilyenkor csak problematikussá teszi a szerzőség kérdését. Az írás esztéti-

likált autofikciója, a *Pokoljárás Bipoláriában – Egy mániás depresziós feljegyzései* – zsidó vettéletei kerültek szóba. Veiszer Alinda megkérdezte vendégét, mit gondol, attól zsidó-a zsidó irodalom, hogy zsidóságra vonatkozó szövegrészleteket tartalmaz, illetve konkrétabban: valjon akkor is a zsidó irodalom részének lennének-e tekinthető ezek a művek, ha a konkrét utalásokat (pl. a *Cigány Mózes* a Tóra öt könyvéhez illeszkedő szerkezeti felépítése vagy a *Pokoljárás Bipoláriában* héber írársa emlékeztető, csak mássalhangzóból álló szavai) kivennéknél belülük. A szerző felelete: bár a válasz igen, ennek – ahogy a művek kategorizálásának általában – véleménye szerint nincs jelentősége.

Végezetül az est szokatlanul intim hangvételét mutatta a közönség soráiból érkező zárókérés, mely Kácsor Zsolt személyes, túlvilággal kapcsolatos hitére vonatkozott. „Nem az a kérdés, én hogyan képzem, hanem az a kérdés, hogy az Örökkévaló ho-

kája kapcsán Kácsor ismertette álláspontját, miszerint a nyelvet mint vivőanyagot kell kezelní az alkotás során. Ezt követően regényeinek – elsősorban a 2020-ban megjelent *Cigány Mózes*, illetve a 2023-ban pub-

gian képzeli” – zárta le a szerző frappáns válaszával az estét.

Köszönjük Kácsor Zsoltnak a beszélgetést, és látogatóinknak, hogy részvételükkel megtisztelték az eseményt!

Benda Iván fotóművész és Orosz Ferenc kutató kapták a Karig Sára-díjat

A Raoul Wallenberg Emberség Háza Egyesület idén Benda Iván fotóművésznek és Orosz Ferenc biokémikus kutatónak ítélte oda a Karig Sára-díjat, amelyet a Budapesti Városházán rendezett emlékülésen adtak át, olvasható a Kibic cikkében.

Az indoklás szerint „Benda Iván művészeti módon ábrázolja a szentföldi zsidó, kereszteny és muszlim civilizáció értékeit, a magyarországi zsidó múlt és jelen képeit. A holokauszt-tragédiát egyedülállóan művészeti fotókkal, eredeti történelmi dokumentumokkal mutatja be. Színes és független értelmiségi létéét a felelős emberség, a hiteles, értékalapú közösségi vállalás és a kissolgáltatottak iránti mindenkor szolidaritás határozza meg. Vállalja a megbélyegzés, a társadalmi megkülönböztetés minden formájának az elvetését.”

„Orosz Ferenc eddigi életpályájával megmutatta, hogy minden politikai rendszerben mindig a demokratikus értékeket képviseli. Többszöri személyes fizikai veszélyeztetése után is újra vállalja az emberi méltóságot és az antiszemítizmus elleni fellépést. Lojalitása a köz javáért törhetetlen. Mindig azt az utat követi, melyet belső irányítja, lelkismerete mutat.”

A Karig Sára-díjat 2023-ban alapította a Raoul Wallenberg Emberség Háza Egyesület. A kiírás szerint Karig Sára-díjban részesülhet az a magyar állampolgár,

- aki – Karig Sárahoz méltóan – egyenes gerincsel élt, tettein keresztül a társadalmi igazságosságra törekedett, s ebben példát mutatott embertársainak,
- akit nem lehetett megvesztegetni, aki minden szem előtt tartotta az emberi és közösségi értékeket és ezzel kivívta szűkebb-tágabb környezetet elismerését, megbecsülését,
- aki élete folyamán bizonyította, hogy nem lehet megvenni, megfenyegetni, attól függetlenül, hogy milyen politikai rendszerben él,
- aki szakmai és magánéletében (fizikai, pszichikai) kockázatot vállalt, vagy megkülönböztetésnek teszi ki magát,
- aki célja egy olyan társadalom megvalósítása, melyben a megkülönböztetés nem elfogadható.

Karig Sára 1944-től a Svéd Vöröskereszt gyermekosztályán dolgozott, Asta Niellsson és Valdemar Langlet munkatársaként. Nagyon sok zsidó gyermek, magyar katona szökevény, angol hadifogoly köszönhette neki az életét, többek között Székely Magda vagy Gyarmati Fanni édesanya is. Embermentő tevékenységeiről 1985-ben a Jad Vasem Világ Igaza kitüntetésben részesítette.

Karig Sára emléktáblája a Jad Vasemben

A NÜB emlékútjai

A berlini holokauszt-emlékmű
Fotó: emoro/Pixabay

Mint korábban már megírtuk: a koncentrációs táborok felszabadításának 80. évfordulójára alkalmából a Náciizmus Üldözötteinek Országos Egyesülete (NÜB) 2025-ben Sátoraljaújhelyre, Szolnokra, Mauthausenbe, Strasshofba és Lichtenwörthbe tervez megemlékező utakat. Ennek kapcsán dr. Schiffer János, a NÜB elnöke arról tájékoztatta lapunkat: a jelentkezési határidőt meghosszabbították január 15-ig.

– 2025 tavaszától emlékezünk arra, hogy 80 évvel ezelőtt megkezdődött a koncentrációs táborok és gettók felszabadítása. Évtizedes hagyományunk, hogy közösen hajtunk fejet a holokauszt áldozatai előtt. A szervezést túlélő tagtársaink kezdték, majd csatlakoztak a hozzá tartozók, a második, harmadik generáció képviselői. Szeretnénk folytatni, sőt erősíteni a hagyományt. Küldetésünk, hogy a vészkorszak egyetlen helyszíne és áldozata se hulljon feledésbe – mondta korábban lapunknak dr. Schiffer János, a NÜB civil szervezet elnöke.

Hozzátette: „Mint minden évben, jövőre is ott leszünk Sátoraljaújhelyen az 1944-es börtönlázadás és kitörés helyszínén. Az egynapos útra busszal vagy vonattal megyünk 2025. március 22-én.”

2025. június végén lesz a szolnoki megemlékezés a volt cukorgyár területén, ahol embertelen körülmenyek között gyűjtötték össze a zsidó foglyokat, hogy koncentrációs táborokba, a halálba indításuk előtt.

A mauthauseni nemzetközi megemlékezésen eddig minden évben részt vett a NÜB delegációja, kivéve a járványidőszakot és 2024-et. Ám 2025 májusában, a koncentrációs tábor felszabadulásának 80. évfordulóján feltétlenül szeretnének újra emlékutat tenni. Ezt többnaposra tervezik, két éjszakai szállással, autóbusszal.

Amennyiben lesz elég jelentkező, ismét szerveznek emlékutat 2025 májusában vagy júniusában Strasshofba, az elosztótábor helyére emelt emlékműhöz, valamint 2025 júniusában Lichtenwörthe, a női fogolytábor helyszínére. Mindkettő egynapos, autóbusszos út lesz.

A NÜB arra kéri az érdeklődőket, hogy 2025. január 15-ig tájékoztassák a szervezetet arról, hogy mely úton vagy utakon szeretnének nekik rögzíteni a helyszínt.

A részvételi szándékot a NÜB-iroda elérhetőségein kell jelezni. E-mail: nub@nub.info.hu; telefon: +36-1-343-3898 vagy +36-20-951-3338.

Chanukka

A Mikcet hetiszakasz általában egybeesik chanukka szombatjával. Bölcseink felfigyeltek arra, hogy ha egy hetiszakasz a Vájhi („és történt”) kifejezéssel kezdődik, az valamilyen negatívításra utal. És valóban! A tórai történetben József, a szeretett fiú, akit apja halottnak hitt, börtönben van. Testvéreit lelkismeret-furdalás kínálta, hogy eladták őt! Apjuk állapota is aggasztja őket. Látszólag remény sincsen a dolgok jobbá fordulására. De a történetben nincs vége! Még rejte van a kibontakozásra váró pozitív megoldás! József, aki nem fedi fel magát, így szól testvéreihez: „...menjetek békében apátokhoz!” A béke (sálon) kifejezéssel virrad a remény.

Ahogy a chanukka ünnepe, úgy minden pozitív változás egy első pislákoló fénysugárral kezdődik. Milyen érdekes! „Ezek a gyertyák, melyeket meggyújtunk” – mondjuk chanukka első estéjén is, annak ellenére, hogy csak egyetlen mécses fényét gyújtjuk fel. „Az első éjszakán, a mi gyújtásunkkal egy időben, az égen is fellobban egy láng, ezzel az »égi gyertyával« kiegészítve indokolt a többes szám használata” – tanította Jákob Jehizkiel Grünwald pápai rabbi. És valóban! minden kitűzött cél, minél sikerében nem vagyunk bítosak, spirituálisan olyan, mint a chanukka, amikor leghosszabb az éjszaka és a nap a legrövidebb! A cél ott lebeg előttünk. Lelkünkkel még a sötétség uralja. Még csak a vágy szintjén van a kibontakozás reménye. Fényre, sikerre vágyunk, de a bizonytalanság, a bátorág hiánya visszafog bennünket! Ám ha erőt veszünk magunkon, ha lelkünk mélyén meggyújtuk a kibontakozás első pici mécsesét, azzal megtettük az első lépést, mert a legyengébb pislákoló fénnyel Isten alkotó ereje érvényesül sorsunk pozitív alakításában!

....ha paskolod izmod, inad a célhoz
és szíved is, mely nem a hajdani,
mégis kitartás, bár mi sem acéloz,
csak Akaratod int: »Kitartani...»

(Rudyard Kipling: *Ha..., ford. Kosztolányi Dezső*)

A chanukai történetben Izrael fiainak ellenére nem véletlenül, hanem szándékosan tettek tisztátlanná az olajat! Sötéten nem látszik, hogy van remény! Pedig van, és nemcsak az csoda, hogy az egyetlen megmaradt palack olaj nyolc napra elegendő volt, hanem maga a tény is, hogy legalább egyetlen palack olaj megmaradt: a remény mindenkor „fényforrása”.

A munkácsi Rokeách rabbi hívta fel a figyelmet, hogy az ünnep nyolc napján összesen harminchat gyertyát gyújtunk. A számoknak nagyon fontos spirituális tartalmuk van. Jusson eszünkbe, hogy harminchat óráig világított a mennyei fény Ádámnak a teremtés első szombatján. A Talmud, a Szóbeli Tan is harminchat traktátusból áll. Szintén harminchat az „igaz emberek” (lámedov) cídműben száma, aikik itt a földön, a maguk csendjébe rejtve, nem is tudva egymásról, jámborságukkal fenntartják a világot!

Izrael több mint egy éve harban áll a sötétséggel! Izrael ellenségei számbeli fölénnyben vannak! A harc egyenlőtlen! Izrael kisebbségeben van a tengernyi gyűlölet ellen. A világ vak és érzéketlen! Állók én is minden más aggódó zsidó testvéremmel:

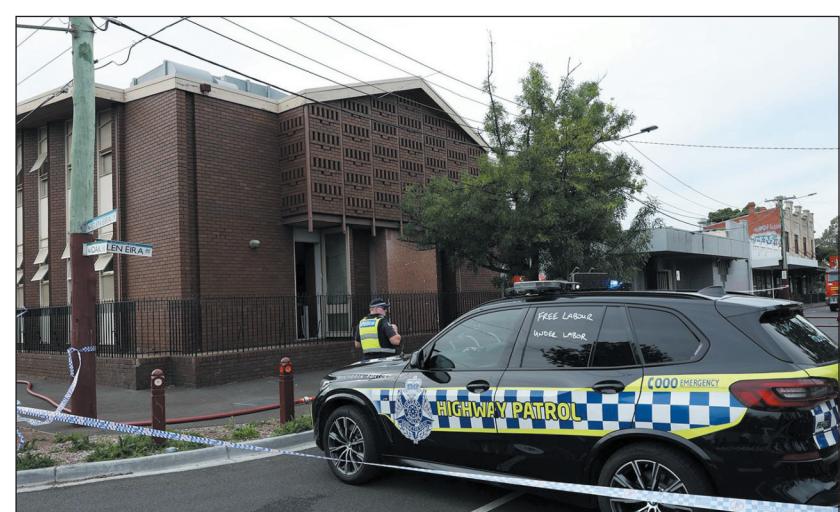
Alig hallottam, sorsomba merülten,
hogy fecseg a felszin, hallgat a mély.

A világ teremtése Isten parancsával kezdődött: Legyen világosság! Chanukka fénje is azt hirdeti: Legyen világosság!

A harcot, amelyet őseink vittak,
békévé oldja az emlékezés
s rendezni végre közös dolgainkat,
ez a mi munkánk; és nem is kevés.
(J. Attila: *A Dunánál*)

Szerdócz J. Ervin főrabi

Gyújtogatás történt egy melbourne-i zsinagógában

Gyújtogatás történt egy melbourne-i zsinagógában, a tűzben egy ember megsérült, és jelentős anyagi kár keletkezett – közölték a hatóságok. Az ausztrál rendőrség két gyanúsítottat köröz az ügyben.

Az eset Victoria állam székhelyének részén, a Ripponlea kerületben található, holokausttúlők által az 1960-as években felépített Adass Israel zsinagógában történt. A rendőrség közlése szerint a gyanúsítottak maszkot viseltek.

Anthony Albanese miniszterelnök elítélte a támadást, és kijelentette, hogy Ausztráliában nincs helye az antiszemitaizmusnak.

„Az erőszak, a megfélmeítés és a rombolás egy imahelyen felháborító. A támadás emberéleteket sodort veszélybe, és egyértelműen a

közösségen való felelemkeltés volt a célja” – hangoztatta.

Victoria állam rendőrsége azt köölte, hogy egy hívő, aki a tett idején a zsinagógában volt reggel imán, látott két embert, akik vélhetően gyűlékony folyadékot öntötték szét az épületben, mielőtt meggyújtották azt. „Úgy gondoljuk, hogy ez szándékos gyújtogatás volt. A motivációt egyelőre nem ismerjük” – mondta Chris Murray nyomozó újságíróknak.

Benjamin Klein, az Adass Israel igazgatótanácsának tagja az ABC helyi műsorszolgáltatónak arról számolt be, hogy a zsinagógában tartózkodó néhány ember a tűz fellőbölés után kirohant a hátsó ajtón. Egyikük égési sérüléseket szenvedett. (MTI)

Konferenciát tartottak Brüsszelben az európai zsidó közösségek védelméről

A biztonsági intézkedések fokozása, a zsidó közösségek védelmével kapcsolatos tudatosság növelése, az ezzel összefüggő jogyakorlatok és a hatékonyan működő stratégiák álltak a magyar EU-elnökség rendezvényeként lezajlott magas szintű nemzetközi konferencia témáinak középpontjában. A Magyarország EU melletti Állandó Képviselete és a Zsidó Világkongresszus által szervezett tanácskozásban prof. dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke is részt vett. Az előadók között politikai döntéshozók, zsidó közösségi képviselők, biztonsági szakemberek és civil szervezetek képviselői szerepeltek.

A konferencián a beszédek mellett kerekasztal-beszélgetések és konkrét témaúrak összpontosító szakmai előadások is elhangzottak, amelyek megvillágították az október 7-i terrortámadások után elszabaduló antiszemita hullám háttérét, gyökerreit, nemzetközi kontextusát. Az előadásokban és a kerekasztal-beszélgetésekben külön kitért a szélsőséges, a szélsőséges antiszemita hullám háttérét, gyökerreit, nemzetközi kontextusát. Az előadásokban és a kerekasztal-beszélgetésekben külön kitért a szélsőséges, a szélsőséges antiszemita hullám háttérét, gyökerreit, nemzetközi kontextusát.

Szó esett arról is, hogy a különböző állami és nemzetközi szereplők tevékenysége, a nemzetközi diplomácia és a kettős beszéd szintén jelentős szerepet játszott abban, hogy az elmúlt egy évtizedben a zsinagógák és zsidó központok ellen irányuló terrortámadások, a fizikai és verbális antiszemita incidensek száma drámaiabban nőtt, az antisemitizmus pedig elárásztja az online világot.

Több előadó beszélt Irán szerepről: arról a tudatos építkezésről, amely először szociális és (inter)kulturnális dimenziókat hangsúlyozott, majd olyan infrastruktúrát épített ki, amely normalizálta nemcsak a zsidók, de a minden „hitetlen” elleni erőszakot. Fokozatosan átemelte a korábban szigorúan vallási narratívakat, az izslám hitelveket kissavarrva és sokszor megcáfölgye, a globális Nyugaton és Izraelben élő fiatal, szekuláris muszlim fiatalok számára egyfajta vonzó ellenkultúrává tette. Ezeket a tendenciákat a témában magasan képzett szakemberek konkret példákkal illusztrálták.

A Mazsihisz képviseletében prof. dr. Grósz Andor elnök is felszólalt, aki Magyarország kormánya, illetve a magyar EU-elnökség Izrael és a magyar zsidó közösségek biztonsága mellettől elkötelezettségről beszélt. Felszólította a Nyugat értékeiben osztózó politikusokat és döntéshozókat, hogy politikai irányultságuktól függetlenül tegyenek meg minden Izrael démonizálása ellen. Példaként a Nemzetközi Büntetőbíróságnak a közelmúltban Izrael politikai vezetői ellen kiadtak, egyszerre bizarr és aljas letartóztatási parancsát említette.

Dr. Sztáray Péter András biztonságpolitikáért felelős államtitkár záróbeszéde

Korunk szomorú valósága, hogy 80 ével a holokaust után az európai zsidó közösségek biztonságát nem tekintethetjük adottságnak. Hallottunk itt, a konferencián az európai zsidó életet fenyegető számos veszélyről és kihívásról, és megvitattuk, hogyan lehet ezekkel szemben fellépni. Az a tény, hogy 2024-ben ez még mindig probléma,

mélyen aggasztó, és társadalmaink számára önvizsgálatra ad okot.

Az antisemitizmus, az anticonziszimusz, a zsidók, a zsidó és izraeli intézmények elleni szóbeli támadások, fizikai bántalmazások olyannyira gyakorivá váltak, hogy a társadalom egy része már normálisan fogadta el őket. Arra, hogy megmutassuk, ennek nem kell feltétlenül így lennie, és a zsidó közösségek ma is biztonságban élhetnek, sőt gyarapodhatnak, hazánk jó példa.

Magyarországon él Közép-Európa legnagyobb zsidó közössége. Büszkék vagyunk múltunkra és hagyományainkra, a zsidó közösséget a magyar és az európai kultúra szerves részének tekintjük. Nincs „mi” és „ők”. Alkotmányos és erkölcsi kötelezettségeink garantálni zsidó polgártársaink biztonságát.

Mély megrendüléssel töltött el bennünket, amikor láttuk a Hamász által 2023. október 7-én elkövetett brutális terrortámadásokat, átéltük a kollektív traumát, amelyet a támadások Izraelben és azon túl okoztak. Ugyanilyen mély megdöbbenedést érzünk, amikor azt látjuk, hogy a támadásokat követően az antisemitizmus és az antiszemita incidensek, az Izrael elpusztítására való felhívá-

sok és a terrorizmust dicsőítő tartalmak hulláma sőpör végig Európa nagy részén. Az olyan atrocitások, mint a Maccabi Tel-Aviv szurkolói ellen novemberben Amszterdamban elkövetett támadások, az európai törte-nelem egy nagyon sötét fejezetére emlékezetet bennünket, és elfogadhatatlanok.

A mostani incidensek is bizonyítják, hogy az antisemitizmus, a rasszizmus és a gyűlölet minden más formája elleni munkánkat folytatni, sőt fokozni kell. Magyarország számos jogyakorlattal rendelkezik ezen a téren. A kormány zéró toleranciát hirdetett az antisemitizmussal szemben. A zsidó közösséget számára a biztonságos környezet megerősítéséhez azonban nemcsak szóbeli elkötelezettségre, hanem konkreet intenzitással is szükség van, amelyek hazánkban három kulcsfontosságú területre összpontosítanak: 1. bűnuldözési és jogi intézkedések; 2. holokaustotkattás és emlékezés; 3. a zsidó kultúra és élet támogatása.

Ami az első területet illeti, Magyarországon tilos a holokausttagadás. A közösséget elleni erőszak vagy uszítás a büntető törvénykönyv része. Alkotmányunk lehetővé teszi a gyűlöletbeszéd polgári jogi üldözé-

sét is. Magyarország kormánya 2024 júniusában elfogadta az Antisemitizmus Elleni Nemzeti Stratégiát, amely többek között tartalmazza az antisemitizmus elleni küzdelmet és a magyarországi zsidó közösséget érdekelő tett lépéseket.

A holokaustotkattás a nemzeti alaptanterv része. A holokausttal foglalkozó múzeumok, kutatóközpontok szerte Magyarországon megtalálhatók. A holokaust áldozatainak emlékére és az ellene fellépők tiszteletére április 16-át a holokaust nemzeti emléknapijává nyilvánították. A magyarországi holokaust idei 80. évfordulója alkalmából a kormány 1 milliárd forintot (nagyjából 2,5 millió eurót) különített el egyházi és civil kezdeményezések támogatására.

A zsidó közösségek védelmének harmadik pilléreként kormányunk elkötelezett a zsidó kultúra népszerűsítése és a zsidó örökségi helyszínek megőrzése mellett. A magyarországi, sőt európai zsidó közösségek védelmével kulturális örökségünk és európai életmódunkat is védjük. A magyar kormány támogatást nyújtott a zsidó temetők és zsinagógák felújítására, amire az elmúlt nyolcvan évben nem volt példa. Emellett jelentős összegekkel támogatjuk a zsidó felekezeteket, a zsidó közösségeket és a civil szervezeteket, hogy folytathassák vallási és közösségepítő munkájukat.

A zsidó élet előmozdítása és közösségeink megőrzése más módon is megnyilvánulhat. Amikor máshol óriási nyomás nehezedik a kóser vágásra és más vallási gyakorlatokra, Magyarország kormánya világosan kijelentette, hogy a vallásszabadság alapján Magyarországon ilyen korlátozásokra nem kerül sor. Biztosítjuk, hogy a zsidó közösség hozzáférjen mindenhez, ami hagyomány megőrzéséhez, vallása gyakorlásához szükséges.

Amint azt az EU Tanácsa magyar elnökségenek programja is mutatja, úgy gondoljuk, hogy a jelenlegi helyzetben a tolerancia, a kölcsönös megértés, a kulturális örökség és a kultúrák közötti párbeszéd előmozdítása nem is lehetne aktuálisabb. Most van itt az ideje az európai zsidó élet támogatásának és védelmének.

Az elnökség eredményeinek mérföldköveként a Tanács 2024. október 15-én következtetéseket fogadott el a zsidó élet támogatásáról és az antisemitizmus elleni küzdelemről.

Nem beszélhetünk az európai antisemitizmusról anélküli, hogy ne említenénk meg azokat a támadásokat, amelyekkel Izraelnek a nemzetközi színtéren szembe kell néznie. Magyarország régóta és rendíthetetlenül küzd az elfogut és kiegyensúlyozatlan Izrael-kezelés ellen a nemzetközi színtéren.

Világosan látjuk, hogy az Izrael elleni diplomáciai és jogi támadások megnyitják az ajtót a fizikai támadások előtt is.

Az európai zsidó közösségek biztonságának garanciálása és az antisemitizmus elleni küzdelem Európa közös érdeke, és a tekintetben továbbra is fáradhatatlanul dolgozunk. Intézkedéseinkat hatékonyan mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy Magyarországot a zsidó közösségek számára az egyik legbiztonságosabb helynek tartják Európában, ahol senkinek sem kell rejtgetni identitását, ahol senkinek sem kell választania vallását gyakorlása és a biztonság között. A máshol növekvő kihívásokkal szemben ezt a helyzetet nem tekintjük magától értetődőnek. Tudjuk, hogy ez az évek óta tartó következetes politika és kemény munka eredménye. Olyan munka, amelynek folytatása mellett Magyarország kormánya hitet tesz.

Pesterzsébet zsidó öröksége

2025. január 11-ig látogatható a Gaál Imre Galériában (1203 Budapest, Kossuth Lajos u. 39.) a Hagyomány és Emlékezet – A pesterzsébeti zsidóság története című időszaki kiállítás.

A BZSH Dél-Pesti Körzete népszerű ismeretterjesztő formában kívánja bemutatni az egykor itt élő zsidóság életének helyszíneit, az intézményeket, szokásokat, tárgyakat. A hajdani zsinagógától induló helytörténeti sétaat az emlékpontokat bemutató füzet segíti, melyben QR-kódok mutatnak a delpest.bzsh.hu megfelelő oldalaira.

A részvételi szándékot a gaborgon@gmail.com címre küldött levélben lehet jelezni.

Emlékmű az embermentőnek Zalaszentgrón

A holokaust 80. évfordulója alkalmából rendezett eseménysorozat egyik záróakkordjaként emlékművet avattak és emlékfát ültettek Zalaszentgrón, az izraelita temető falánál Trom Aladár, a Világ Igaza tiszteletére. A családi kezdeményezést felkarolta a helyi önkormányzat is.

Az avatásra és megemlékezésre Trom András, az embermentő fia felidézte, hogy a zalaszentgróni temetőben nyugvó Korein József és Hoffmann Ida gyermekének utódait hogyan bújtatta, mentette édesapja a vészkorszak idején. Köszönetet mondott az önkormányzat vezetőinek és a hitközségnak, hogy lehetővé tették az emlékmű felállítását. Külön elismerését fejezte ki Bonyhád Dezsőnek, aki évtizedek óta gondozza a temetőt, emellett a helyi

Trom Aladár és András. Apa és fia

zsidóság történetének legkiválogatott ismerője és életben tartója – és akinek a segítsége nélkül ez az emlékmű sem készülhetett volna el. Rámutatott: a holokaust megtörténte óta talán a legkritikusabb időszakot éljük egész Európában, ezért életbevágóan fontos emlékezni és emlékeztetni. Baracska József polgármester beszédében hangsúlyozta: Zalaszentgrón minden befogadó és elfogadó volt. Nyomatékkal szólt arról, hogy fontos történelmünk tisztelete és kulturális diverzitásunk ápolása a békés egymás mellett élés és az emlékek életben tartása érdekében. Vári Mária alpolgármester már korábban kezdeményezett a városban egy kiállítást a Világ Igazairól. Ezúttal Trom Aladár tettein és példáján keresztül mutatott rá: az embermentők életük kockázatával tettek, amit emberségük diktált a világégés időszakában.

Trom Aladának hatán köszönhetik az életüket, ennek elismeréseképpen a jeruzsálemi Jad Vasem Intézet 2004-ben posztumusz Világ Igaza díjjal tüntette ki, 2005-ben pedig a magyar kormány Bátorságért Erdemejeit adományozott számára. Embermentő tevékenységének köszönhetően a zalaszentgróni izraelita temetőben nyugvó ősök tíz ükunokája él három kontinensen.

A szerző felvétele

Félelem és bezárkózás a diaszpórában

A hazai sajtóban megjelent háborús beszámolókban, elemzésekben milyen arányban jelennek meg antiszemita és anticonista tartalmak? Erre a kérdésre keresték a választ az Antiszemizmus Magyarországon október 7. után című kerekasztalbeszélgetésen, amelyet a Political Capital (PC) legújabb kutatási eredményeiből kiindulva rendeztek a JCC Budapest – Bálna Házban.

Hunyadi Bulcsú, a PC szakmai vezetője a kutatás lényegét összegezte elmondta: nagyon erős Izrael-ellenes narratívak jelentek meg a 2023. október 7-i terrortámadást követően, azt azonban nem mérték, hogy ez a

kekben nagyon kis számban találtak erősen antiszemita, Izrael-ellenes cikkeket, ez legfeljebb a bevallottan szélsőjobboldali orgánumoknál fordul elő, de az is látható, hogy a baloldali médiában a hárború előtti időszakhoz képest megszaporodtak az Izraelről elmarasztaló tartalmak. Figyelembe kell venni azonban, hogy nagyon néhány szétfárasztani, mi a jogos és mi a nem jogos Izrael-kritika.

A Political Capital kutatásában a Nemzetközi Holokauszt Emlékezeti Bizottság (IHRA) antiszemizitizmus-definícióját használták, ami a leginkább elfogadott meghatározás. Ez azokat a megnyilatkozásokat minősít

liberális emberként is nagyon helyes és támogatja a magyar kormány bevándorlásellenes politikáját. A nyugat-európai antiszemizmus nagyon erősen kötődik ugyanis a bevándorlás kérdéséhez, és erre mindenki fel kell hívni a figyelmet. Azokban az országokban, ahol jelentős létszámú muszlim közösséggel él, a bűnelkövetők többsége is muszlim. Ez az egyik olyan, amit figyelembe kell venni.

A másik a mainstream média elfogultsága. Véleménye szerint a BBC vagy a Guardian tiszteletre méltó, mára baloldali orgánumok, de hogyan Izraelről van szó, akkor megengedhetlen torzításokat, egyoldalúságot

Fritz Zsuzsa, Örkény Antal, Seres László és Hunyadi Bulcsú

társadalom mekkora részére jellemző. Az viszont látható, hogy a független, baloldali orientáltságú sajtóban is tetszen érhető egy új típusú antiszemizmus, ami az izraeli politika és a katonai akciók bírálatában van elrejtve.

Igaz, a több mint 7000 vizsgált tartalom alapján az is kiderült, hogy az ilyen tartalmak jelentős része nem elsősorban a sajtóban közölt cikkekben, hanem a hozzájuk fűzött posztokban, kommentekben jelenik meg.

Érdemes hozzátenni, hogy sem ebből, sem más eddig publikált elemzésből nem lehet tudni, hogy ezek a vélemények az eleve antiszemita beállítottságú emberek sajátjai, vagy esetleg a hazai és nemzetközi sajtó ilyen jellegű tartalmainak hatására születnek meg.

Hunyadi Bulcsú fontosnak tartotta kiemelni: a vizsgált hazai sajtótér-

antiszemítának, amelyek nagyon erősen Izrael-ellenesek, megkérdőjelezik például Izrael létét.

Fritz Zsuzsa, a Bálna Ház Zsidó Tudástár vezetője a többi között elmondta, hogy van benne bizonyos felelem, amikor Izraelkel kapcsolatban valamilyen kritikát fogalmaz meg, mert zsidó körökben attól tart, azonban antiszemítának fogják minősíteni.

Anyira polarizált lett a világ az október 7-i terrortámadás után, anynyira fekete-fehér alapon mondának véleményt róla s arról, ami utána történt, történik, hogy nagyon nehéz mérsékeltetni meg a zsidókat ebben a téma-

Szerinte ez elsősorban azért alakult így, mert még mindenben előünk az események okozta traumában, még nagyon sok tiszta nem szabad, még hárború van, sőt egyre nagyobb hárború van, nagyon sok halállal, nagyon sok áldozattal, nem is beszélve az Izraelben belüli politikai feszültségekről. Hozzáttette: ezt a traumát a zsidók számára tovább erősítik azok az antiszemita, Izrael-ellenes megmozdulások, amelyek elárasztották a nyugati világot, és a gyűlöletbeszéd mellett helyenként már zsidók valóságos üldözése zajlik.

Ma lehet mondani olyan dolgokat a zsidókról, amiket mondjak a második világháború óta nem lehetett a legtöbb normális, civilizált országban, és ez azt eredményezi, hogy a zsidók bezárnak, és nem mondannak semmit, hanem csak csendben szenvendnek a sarokban.

A zsidó közösség természetesen erőt merít az izraeli hadsereg sikereiből, hiszen bízhatunk abban, hogy a Hamász és a Hezbollah vezetőinek megölése után a terrorizmust vissza lehet szorítani. Mindamellett Fritz Zsuzsa is osztja azt a véleményt, hogy magát a két szervezetet és azok szellemiségett nem lehet felszámolni, de a hárború befejezése már közeledik. A diaszpórában élő zsidókat érő támadások, az antiszemita megmozdulások azután talán enyhülnek, vagy meg is szűnnek.

Seres László újságíró nem a felméréshez, hanem inkább a világban eluralkodó antiszemizmus kérdéséhez szólt hozzá. Az elején kiemelte, hogy

látunk a részükön. Számukra a Hamász és a Hezbollah a mértékadó hírforgás.

Az egyik leggyakoribb például, hogy amikor Izrael válaszcsapást mér a gázai vagy a libanoni terület valamelyik részére, akkor már a címen tényleg szerepel a halottak száma. Ezeket rendszeresen a Hamász által uralta egészsgügyi miniszteriumtól veszik át. Többször visszakérdeztek ezeknél a lapoknál, hogy miért erre hivatkoznak. A válasz minden az, hogy a WHO, az UNRWA vagy az ENSZ egyéb szervei jóváhagyták, megerősítették ezeket az adatokat. Nem zavarja őket, hogy az ENSZ, az UNRWA és a WHO a saját munkatársaikkal erősítették meg ezeket a számokat. És ezek a munkatársak Gázában bizonyítottan össze vannak fonódva a terrortszervezettel.

Seres László kifejtette, hogy a hazai külpolitikai újságírásnál is azt tapasztalja, hogy szívesen veszik át a BBC-től és Guardiántól az ilyen tartalmakat, s nem keresnek más, hiteles forrásokat. Hozzáttette még, hogy Nyugat-Európában a posztmodern nyolcas generáció tagjai határozzák meg ezt a diskurzust, ők szíjják az Izrael-ellenes hangulatot, a palesztin szolidaritás kódzsó alatt futó nettó zsidógyűlöletet.

Örkény Antal professzor egy másik kutatásról beszélt, amelyben a Tett és Védelem felkérésére elsősorban azt vizsgálták, az antiszemizmus miként ágyazódott be a magyar társadalomban. Izraelkel és a zsidókkal kapcsolatban ezért nemcsak negatív, hanem pozitív tartalmú kérdéseket is feltettek. A PC vizsgálatához képest 2023–24 folyamán kisebb mértékű, 2%-os emelkedést tapasztaltak az antiszemizmus körében, mik a filoszemítási aránya ugyanebben az időszakban épített ennyivel csökkent.

A kutatás egyszerre négy országban zajlott, a mostani kerekasztal-beszélgetésen csak a magyarországi eredményekről beszéltek. A Romániában, Olaszországban és Lengyelországban elvégzett vizsgálatok eredményét később ismertetik.

Donald Trump: Engedjék el a túszokat most!

Súlyos következményeket helyezett kilátásba Donald Trump leendő amerikai elnök arra az esetre, ha hivatalba lépése napjáig a Hamász palesztin terrorszervezet nem engedi szabadon a 2023. október 7. óta fogva tartott túszokat.

A kép Jeruzsálemben készült 2024 novemberében

A megválasztott elnök közösségi oldalon közzétett üzenetében azt írta: ha a túszok nem nyerik vissza szabadságukat 2025. január 20. előtt, akkor „pokoli árat kell fizetniük azoknak, akik az emberiesség elleni atrocitásokat elkövettek”.

Donald Trump köszövényében a túszok azonnali szabadon engedését követelte, és úgy fogalmazott: „azokat, akiket felelőssége terhel, keményebb csapás éri majd, mint bármikor az Egyesült Államok hosszú és mesés történetében”. (MTI)

Programjánlat

Január

Spinoza Színház
(1074 Budapest, Dob u. 15.)

Január 11. (szombat) 19 óra: A Latabárné fia – monodráma
Január 14. (kedd) 19 óra: Sholem Alekhem! – jiddis est
Január 15. (szerda) 19 óra: Mózes és Jézus Pesten – politikai kabaré
Január 16. (csütörtök) 19 óra: Én, Zsa Zsa – monodráma
Január 18. (szombat) 19 óra: A zsidó kutyá – monodráma
Január 19. (vasárnap) 15 (!) óra: A zsidó kutyá – monodráma
Január 19. (vasárnap) 19 óra: A zsidó kutyá – monodráma
Január 21. (kedd) 19 óra: Herzl – kávéházi dráma
Január 22. (szerda) 19 óra: A zsidó kutyá – monodráma
Január 25. (szombat) 19 óra: Flamenco Andalúziából – koncert, tánc
Január 26. (vasárnap) 19 óra: Én, Zsa Zsa – monodráma
Január 27. (hétfő) 19 óra: A zsidó kutyá – monodráma
Január 28. (kedd) 19 óra: Gábor György: Talmud, Tóra... – előadás
Január 29. (szerda) 19 óra: Albina – A nő a Nobel-díj mögött – monodráma
Január 30. (csütörtök) 19 óra: A zsidó kutyá – monodráma

Generációk Klubja
(1067 Bp., Hunyadi tér 3., félemelet)

A programok 15 órakor kezdődnek.
Január 6.: Németh Péter, a Népszava főszerkesztője látogat el hozzánk.
Január 13.: Szántó Edit, az ORZSE docense lesz a vendég.
Január 20.: Kaczvinszky Barbara jön a klubba.
Január 27.: Deák Gábor érkezik.

Budai Micve Klub
(II. Frankel Leó út 49.)

Január 11. (szombat) 18.00: Endrei Judit televíziós személyiség, szerkesztő, műsorvezető a klub vendége. Beszélgetőtársa: Bóta Gábor újságíró.

Január 12. (vasárnap) 17.00: Vendégünk a 75 éves Gedő György olimpiabajnok, aki még ma is megmutatja a fiataloknak, hogyan kell ütni. Beszélgetőtársa: Sziklai Péter.

Január 18. (szombat) 19.00: A Jordán Adél betegsége miatt novemberben elmaradt program pótlása.

NAPTÁR

Január 3., péntek	Tévész 3.	Gyertyagyűjtés: 3.47
Január 4., szombat	Tévész 4.	Szombat kimenetele: 4.58
Január 10., péntek	Tévész 10. bőjt	Gyertyagyűjtés: 3.55
Január 11., szombat	Tévész 11.	Szombat kimenetele: 5.06

APRÓ-HIRDETÉS

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Egyéni és társas vállalkozások könynebb boldogulhatnak, ha van megfelelő jövőképük. Ennek összeállításában tudok segíteni rendkívüli

vezetői tapasztalatokkal. Az első beszélgetés ingyenes. www.hotan.hu, honig@t-online.hu

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Szociális alapítvány keres megbízható munkatársakat havonta összesen pár órát igénylő feladatokhoz, díjazás nélkül. 06-1-321-3497, esti órákban.

Takarítást, háztartásbeli munkákat vállal középkorú, megbízható hölggyel: 0630/621-3857.

Kézdy György-díj tizedszer

A budapesti Radnóti Miklós Művelődési Házban, ünnepélyes keretek közt adták át Az Élet Menete Alapítvány egyik alapítójáról elnevezett díjat, melyet minden évben olyan embereknek ítélnek oda, aikir hivatásuk során vagy egyéb tevékenységgel kiemelkedő teljesítménnyel szolgálják azokat a célokat, amelyeket az alapítvány is sajátjának vall: hitelesen emlékezni és emlékeztetni a történelem meghatározó eseményeire, amelyek nemzeteti, történelmi identitásunk részei.

Az esemény házigazdája és műsorvezetője a Budapesti Élet Menetéhez hasonlóan Kerekes József színművész volt. A rendezvény Numan Anna hegedűjátékával kezdődött. Ezután Gordon Gábor kuratóriumi elnök beszámolt a Holokausz 80 Emlékével kiemelt alapítványi eseményeiről, melyeket a vétítővászon látható képeken követhettek a vendégek. A 2025-ös évvel kapcsolatban elmondta, hogy április 21-én, hétfőn, az esti órákban rendezik meg

a Szenes Hanna Menet elnevezésű budapesti fáklyás felvonulást, és a tervek szerint másnap, a reggeli órákban indul a magyar delegáció Lengyelországbba, hogy a világ egyik legnagyobb temetőjét, Auschwitz-Birkent is megtekintse a diákok.

A Kézdy Györgyről készült megható összeállítást követően vehették át az elismerést az idei díjazottak: a Jad Vasem által Igaz Emberként kitüntetett dr. Abonyi Ivánné Farkas Mária; Keleti Ágnes ötszörös olimpiai bajnok tornász, holokausttúlélő nevében fia, Keleti-Bíró Rafael; Sziklainé Lengyel Zsófia történetmentő és Pécsi Tibor történész.

Végül bemutatták a Varga Máté rendezte *Emlékszel?* című 44 perces filmet, amely négy olyan holokausttúlélő napjait követi végig, akik vállalták, hogy a Budapesti Élet Menetét megelőző napokban, majd a programokon, illetve a Lengyelországból való visszaérkezésüköt követően is végigkísérhesek őket a kamerák. A négy ember: Kovács Gábor zl., Szigeti Péter, valamint Fedrid Gábor és felesége, Korodi Anna. A vetítés után az egész stáböt és a főszereplőket együtt tapolta meg a közönség.

A botrányhős szövegíró

Harmath Imre 1890. július 23-án született Budapesten, Hoffmann Imre néven. Szüleit és egyetlen testvérét 13 éves korában elveszítette, és ezzel nemcsak az otthon melege, de a családi vendéglő nyújtotta anyagi biztonság is odalett. Gyáma, egy távoli rokona kereskedelmi iskolába íratta be, amelyet becüssülettel elvégzett. Néhány hónap szakmai gyakorlat után jelentkezett Rákosi Szidi színiiskolájába, ahová fel is vették, még-tandíjmentes növendéknak. Gyámapja, aki „tísztességes pályát” szán neki, haragjában kitagadta. Ettől kezdve szűkölködve élt, nem volt pénze bérifikációra, hónapokig az iskola előtözőjében lakott. Saját nevén és különöző álneveken dalszövegeket kezdtett írni, hogy némi bevételhez jusson – olvasható Somos Péter cikkében a *zsima.hu*-n.

1917-ben megházasodott, a Király Színház egyik kardalosnőjét, Hatás Etelt vette feleségül, akitől 11 év után elvált. Közben egyre dolgozott, ha tehette, éjjel-nappal írt, mert minden nagy szüksége volt a pénzre. Kabarék, orfeumok, mulatók rendeltek tőle; általában egységáron, potom pénzért adta el írásait, hogy élni tudja a bohém művészkek éjszakai életét. Közben megismerkedett egy színészről, a nála 12 ével fiatalabb Szokolay Ollyval, aki ugyancsak Rákosi Szidinél tanult, és szintén túl volt már az első házasságán. 1929-ben házasodtak össze, amikor dr. Marton Sándor színész ügynök és kiadó jóvoltából Harmath Imre végre állandó bevételhez jutott.

A korabeli sajtót lapozgatva kiderül, hogy a népszerű szövegíró élete nem volt botrányoktól mentes. A Pesti Napló 1927. január 29-i száma például megírja, hogy az író urat előzetes letartóztatásba vették „többrendbeli hitelezési csalás és sikkasztás” miatt, így egy éjszakát a híres Markó utcái fogházban töltött. Öt feljelentés érkezett ellene, többek között ugyanannak a betétdalnak többszöri eladásáért és több, hitelbe vásárolt luxuscikk vételárának ki nem egyenlítéséért. Miután azonban szerelme, Szokolay Olly felajánlotta a hitelezőknek, hogy törleszti az adósságot, az író szabadlábra helyezték.

1930. augusztus 22-i számában a Pesti Napló hármas nyilatkozatot közölt a Viktória című operett ügyében. Földes Imre színműíró és a fentebb már említett dr. Marton Sándor a szerzőség kérdésében közölt állásfoglalása után Harmath csak annyit jegyez meg röviden, hogy a vitás kérdések tisztázását – minden szerepelt a neve az operett német színlapján, valamint Magyarországon miért csak versíróként tüntették fel – a Magyar Színpadi Szerzők Egyesületének igazgatóságára bízza.

1933. augusztus 19-én botrányokozási ügyben hozott ítéletről ad hírt Az Est című lap. Harmath Imre beismerte, hogy a Royal Orfeumban a Tessék beszállíti című darab megkezdésekor erővel be akarta szüntetni a zenét, „bement a zene-karba, kivette az egyik zenész szájából a fuvolát és azzal kezdte ütögetni a kottaálványokat”, valamint szétszórta a kottákat, ezért száz pengő büntetésre ítélik. A bíróság azt is megállapította, hogy az előző állításokkal ellentében a darab zeneszerzőjét és karmesterét, Márkus Alfrédöt nem inzultálta.

Harmath Imre 1940. szeptember 16-án halt meg. Másnap Az Ujság hosszú cikkben búcsúzott tőle, aki „...úgy is mint operettlibrettista, mint vígjátékról és mint a legszebb, legréfásabb pesti dalok szerzője, olyan keresett volt, mint a könyű műzsa terén rajta kívül réges-régen senki sem”. Bár életében nem kötödött a valláshoz, mégis a Kozma utcai temetőben helyezték örök nyugalmorra.

Mama, ezerszer elmagyaráztam a ransomware-t, nem tetszett figyelni?

Könyörtelen gyorsvonatként robog el a digitális forradalom az idősek mellett, ők pedig csak néznek utána, ahogy eltűnik a távolban, integrétek a frissen mosott, analóg keszkenőjükkel, aztán viszszaballagnak az analóg nyárikonyhába, csutkára tekerik az analóg Kossuth rádiót, és várják, hogy meghozza a nyugdíjat az analóg postát az analóg bicikljen.

A fiatalok lelkismerete tiszta, akár a frissen mosott keszkenő: gondoskodunk az idősek ról, járnek egy csomó kedvezmény, ingyen utazhatnak a tömegközlekedési eszközökön, fél áron megnézhetik a koronázási palástot a Nemzeti Múzeumban, mehetnek gyögyfürdőbe, kapják a nyugdíjat, miközben nem is dolgoznak, mit akarnak még? Ritkán valljuk be, maguk az érintettek pedig talán nincsenek is teljesen tudatában annak, hogy miközben tovább digitalizálódik-internetesedik-okosodik körülöttük a világ, ők egyre több alapvető szolgáltatáshoz nem férfek hozzá, következésképp egyre több fontos állampolgári joguktak esnek el. És mivel gyakran az életminőséget javító találmányokról van szó, az a fura helyzet állt elő, hogy épp azok nem részesülnek ezekből az áldásokból, akinek a legnagyobb szükségük lenne rájuk. Mintha minden állampolgárnak alanyi jogon járna egy pénzeszsák, amit feltettek egy robogó gyorsvonatra, és az kapja meg, aki utoléri. Vigyázz, kész, rajt, csataggon az a járókeret, füstöljön az a banyatank!

Ma Magyarországon 1,9 millió idősnak nevezhető, 65 éven felüli ember él. Az egy egész Budapest és még egy Debrecen, az ország összes lakosának közel ötöde, és mondani sem kell, hogy az átlagéletkor növekedésével, a születések számának csökkenésével és a munkára-hadra fogható lakosság elvándorlásával ez az arány az elkövetkező években csak nőni fog (becslések szerint az Európai Unióban a 65 felettes aránya 2050-re éri el a 20 százalékot). Csakhogy a 65 éven felüli magyarok harmada nem fér hozzá az internethöz, vagy ha hozzá is fér, nem tudja magabiztosan használni. Ami az okostelefont illeti, azt az idősek körében nem is nagyon szokták mérni, mert a piaci szereplőket és a közvélemény-kutatókat elsősorban a fizetőképes, fogyasztói döntésekkel hozó, 18–45-ös, legfeljebb a 18–69-es korosztály érdeklő, olyannyira, hogy a 75 éven felüliekről nem is létezik uniós szintű összesítettségi adatsor – biztosan azért, mert nem tudtak elérni őket okostelefonon. A fejlett világ egyes országai származó statisztikák ugyanakkor meg lehetősen egységesek: miközben az internet- és okostelefon-használat a fiatalok és a középkorúak közében mindenhol elérte a platot, tehát közelít a 100 százalékhoz, az USA-ban egy 2017-es felmérés szerint a 65 éven felüliek mindenössze 42 százalékának volt okostelefonja, és használ az arány Németországban is, ahol egy tavalyelőtti kimutatás alapján ugyanennek a korosztálynak a 41 százaléka használ okostelefont legalább alkalomszerűen.

De az, hogy a Vodafone rászózott valakire egy digitális varázsdobozt, mert anélküli már az M1 sem jön be, és az unokák vettek neki születésnapjára egy „nagyimobil” (lebutított okostelefont), még nem jelenti azt, hogy készségszinten kezeli is a technikát, márpédig digitális kompetenciák nélkül a legokosabb okostelefon is pont annyit ér, mint egy rozsdás sajtreszelő. Az EU felmérései szerint viszont a 65 és 74 év közöttiek mindenössze negyede rendelkezik alapvető digitális tu-

dással (skillekkel); a többieknek az is nehézséget okoz, hogy elolvassák az unokáktól-dédenokáktól kapott e-maileket, akár van internet-hozzáférésük és okostelefonjuk, akár nincs. Ezzel nem is az a legnagyobb baj, hogy nem lehet a nagyival egy jót csinálni az Infernón, mert akkor még minden ott a römi és a kanasztta, hanem hogy esetleg nem tudja megnézni önállóan a bankszámlaegyenlegét, már ha van egyáltalán bankszámlája; nem tudja megoldani, hogy a boltban az okostelefonjával tudjon fizetni, mert lehet, hogy bankszámlája van, de se bankkártyája, se okostelefonja, és persze nem tudja letölteni és használni a Lidl akciós kupon-alkalmazását sem. Emellett nem fér hozzá az Arcanumhoz, a Fortepanhoz, a Netflixhez, a Spotifyhoz, a Revolthoz, a madár- és csillag-felismerő alkalmazásokhoz, az eBayhez, a Facebookhoz, a Wikipediához, a Google Docshoz, a kifli.hu-hoz, nem beszélve Magyarország kollektív szégyenéről, az Ügyfélkapunak nevezett digitális öröglakatról, benne az egészsegügyi problémákkal küzdő időseknek létfontosságú EESZTvel, ami egy ereje teljében lévő kommandóst is képes megríkatni, nemhogy egy nyugdíjast.

Márpedig aki 2024-ben nem fér hozzá ezekhez a digitális szolgáltatásokhoz, az hátra van hagyva. Ki van vele tolva. Le van róla mondanva. Az EU alapjogi szervezete, az FRA időnként figyelmezeti is arra, hogy az idősek digitális kompetencia-hiány (magyarul hogy nem tudják készségszinten használni az internetet, egy számítógépet vagy egy okostelefont) nemcsak hátrányos helyzetbe hozza őket, hanem kifejezetten kockázatos is. A lehetőséges megoldások között szerepel például, hogy az egyes államoknak garantálniuk kell, hogy a létfontosságú szolgáltatásokhoz (nyugdíj, egészségbiztosítás) offline is

hözékhessen féni, vagy hogy az idősek vonják be a digitális eszközök fejlesztésébe – én például nagyon szívesen használnék egy vidéki UX-nyugdíjasklub által tervezett Ügyfélkaput, és biztosan hamarabb megtalálnám rajta a gépjármű-átiratást magánzemélyek részére, mint most. Arról, hogy az idősek hátrahagyása milyen abszurd kárváriához tud vezetni, Nagy-Britanniából lehet hozni jó kis horrorpéldákat, ahol megesik, hogy egy mozzásserült matrica beszerzése a helyi önkormányzattól postán, levélben 9 hónapig tart, miközben interneten egy perc lenne az egész. Ott is ugyanaz a folyamat zajlik, mint nálunk: miközben az állami hivatalok és a magáncégek minden erejükkel azon vanak, hogy ügyfeleiket a digitális szolgáltatások felé tereljék, mert ez nekik, mármint a szolgáltatóknak, olcsóbb és kényelmesebb, arról gyakran nem gondoskodnak, hogy azok is tudják használni őket, akik nem idén végeztek az MIT hekkerekadémiáján.

Ha már oktatás: a megoldási javaslatok nagy része akkor forog, hogy az idősek meg kell tanítani a digitális eszközök használatára, tehát el kell zavarni a nagypapát alapfokú egérkezelő kurzusra, e-mail-tanfolyamra, Netflix-továbbképzésre, ami papíron jól mutat, és dicséretes minden ilyen kezdeményezés, de az érintettek részéről sokszor vagy erős ellenállásba ütközik, vagy nem vezet megnugytató eredményre. Így jellemzően a fiatalabb hozzájárulókra, gyerekekre, unokáakra, dédenokára hárul a feladat, de mint azt a gyakorlati tapasztalatok mutatják, attól, hogy valaki jó gyerek, jó unoka vagy jó dédenoka, még nem feltétlenül jó pedagógus. Mama, ezerszer elmagyaráztam a ransomware-t, nem tetszett figyelni?

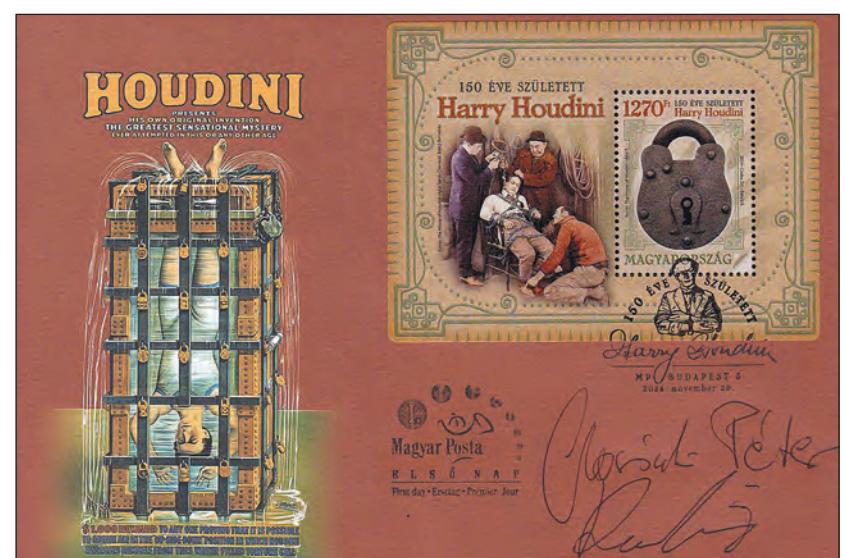
Facebook

Bélyegre került Harry Houdini

Százötven éve született Budapesten Weisz Erik, aki Harry Houdini néven Amerikában vált világhírű illuzionistává. Az évforduló alkalmából a Magyar Posta reprezentatív bélyegblokkot adott ki, amelynek bemutatóját a Budai Várban lévő Houdini Házban tartották. Az eseményt David Merlini szabadulóművész, a ház alapítója vezette, a díszvendég pedig a nyíregyházi születésű, Amerikában élő Gloviczki Péter érsebész volt. A professzor fiatalkorában az 1962-es Ki mit tud? bűvész kategóriájának győzteseként lett ismert, később bűvész-világbanoknáson Párizsban ezüstémet, Tokioban pedig aranyérmet nyert, miközben kitüntetéses diplomát szerzett a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen.

Az egyik nagy titok

Gloviczki professzor a bemutatón elmondta, évtizedekkel ezelőtt hogyan kutatták fel Rodolfóval, az ismert magyar bűvesszel a Pesti Zsidó Hitközség nyilvántartásában Weisz Erik születési bizonyítványát. Felfedte a trükkök

A Houdini bélyegblokk Gloviczki Péter és David Merlini aláírásával, elsőnapi bélyegzéssel

A szerző fotója

egyik titkát is: a bűvész kezének gyorsabbnak kell lenni a néző szeménél – ezt egy pénzermével és egy (kötelethelyettesítő) cérnaszállal be is mutatta. A budapesti Houdini Ház 2016-tól óta nemcsak Harry Houdini életének kutatási központja, de az egyetlen eredeti Houdini-műtárgygyűjtemény is Európában. A kiállításon megtekinthetők a jeles művész saját emléktárgyai, például bilincsek, személyes levelezés, és további becses műtárgyak is.

Marik Sándor/Szon.hu